

Landsbygds- och
infrastrukturdepartementet
li.remissvar@regeringskansliet.se

Remissvar över betänkandet En enklare hantering av vattenfrågor vid planläggning och byggande (SOU 2023:72)

Er beteckning: LI2023/03629

Länsstyrelsens synpunkter

Lagstiftningen för vattenfrågor har i utredningen förtydligats och synliggjorts utifrån ett helhetsgrepp. Länsstyrelsen i Gotlands län är positiv till att vattenfrågorna i plan- och bygglagen, miljöbalken och vattentjänstlagen har setts över samstämmt, och att nödvändiga justeringar föreslagits i övriga berörda lagar för att överensstamma med ändringsförslagen.

Länsstyrelsen bedömer att vatten av god kvalitet och tillräcklig mängd är ett av våra viktigaste samhällsintressen. Vattenförsörjningen är ofta en begränsande faktor för tillkommande bebyggelse och verksamheter i länet. Precis som utredningen anger, finns en bristande hantering av förutsättningarna för vattenförsörjning som allmänt intresse vid fysisk planering.

Länsstyrelsen anser att strandskyddsfrågan är alltför komplex för att som nu ingå som en mindre del i den aktuella utredningen. Om förändringar i strandskyddet övervägs bör den föreslagna ändringen belysas i en mer djupgående analys.

Miljö kvalitetsnormer för yt- och grundvatten

Länsstyrelsen instämmer i att bestämmelserna om att följa miljö kvalitetsnormer för vatten i plan- och bygglagen med hänvisning till 5 kap. miljöbalken, MB idag kan uppfattas som otydliga och svåra att tillämpa för berörda parter och välkomnar därmed en översyn.

10.7.1 Förtydligade miljö kvalitetsnormer

I 5 kap. 2 § MB tydliggörs att dagens miljö kvalitetsnormer är gränsvärdesnormer, målsättningsnormer, resultatnormer och så kallade övriga normer.

Länsstyrelsen är positiv till att de olika normerna tydliggörs tillsammans med vilka krav som ställs för respektive norm, till exempel att en gränsvärdesnorm inte får överträdas. Detta bör på sikt, både för kommun och länsstyrelse, underlätta hanteringen av miljö kvalitetsnormer för vatten i den fysiska planeringen.

10.7.2 Ny bestämmelse om krav på hänsyn till miljö kvalitet vid planläggning

I 5 kap. MB införs enligt förslaget en ny paragraf 3 a § MB med bestämmelser om vilka krav avseende hänsyn till miljö kvalitet som gäller vid planläggning enligt väg lagen, lagen om byggande av järnväg och plan- och bygg lagen. Länsstyrelsen är positiv till införandet.

Länsstyrelsen är vidare positiv till att beslut om detaljplan ska kunna villkoras med skyddsåtgärder (exempelvis dagvattenåtgärder) även utanför planområdet (5 kap. 3 a § MB), vilket kan möjliggöra exploatering som annars vore otillåten. Detta kommer dock att ställa krav på utvecklad vägledning och tillsyn.

Dagvattenhantering

Länsstyrelsen ställer sig över lag positiv till de lagförslag som gäller dagvattenhantering vid planläggning och byggande.

10.3 Nya och ändrade legaldefinitioner

I plan- och bygg lagen och lagen om allmänna vattentjänster införs en definition av termen dagvatten. Länsstyrelsen ser fördelar i rättstillämpningen med att föreslagna termer definieras och därmed tydliggörs i lagstiftningen. Det är positivt att begreppet dagvattenhantering genomgående har tillkommit i lagen om allmänna vattentjänster och att dagvatten är en egen allmän vattentjänst skilt från avlopp och vattenförsörjning.

10.4.4 Nya möjligheter att ställa krav på skyddsåtgärder m.m. vid planläggning i detaljplan och områdesbestämmelser

Länsstyrelsen instämmer i bedömningen att det är rimligt att kommunen i en detaljplan får ställa vissa krav på en dagvattenanläggning och att detta gäller oavsett vem som är huvudman.

Dricksvattenförsörjning

Länsstyrelsen ser positivt på att åtgärdsförslag som rör vattenbrist och vattenskyddsområden tas upp i utredningen, vilka ger berörda myndigheter större möjligheter att reglera användningen av dricksvatten i plan- och lovfrågor.

10.4.4 Nya möjligheter att ställa krav på skyddsåtgärder m.m. vid planläggning i detaljplan och områdesbestämmelser

I 4 kap. 12 § plan- och bygglagen, PBL, föreslås i en tillkommande punkt att kommunen får bestämma:

4. om det finns särskilda skäl för det, skyddsåtgärder för att motverka eller förebygga brist på vatten

Länsstyrelsen anser att det inte är tydligt om kommunerna ska ta hänsyn till rådande förhållanden eller till framtida förhållanden med klimatförändringens påverkan när de bedömer om det särskilda skälet gäller. I betänkandet nämns Gotland som exempel där det redan idag uppstår situationer med risk för vattenbrist.

Länsstyrelsen ser att dessa utmaningar kommer att förstärkas i ett förändrat klimat varför den fysiska planeringen redan idag behöver ta hänsyn till framtida förhållanden.

10.4.7 Nya krav avseende hantering av vatten på en tomt

I 8 kap. 9 § PBL tydliggörs att en obebyggd tomt som ska bebyggas ska ordnas så att det på tomten eller i närheten av den går att tillgodose krav på vattenförsörjning och avlopp samt i skälig utsträckning hantera dagvatten. Länsstyrelsen ser positivt på detta, men vill framföra att det i länet finns många äldre detaljplaner där förutsättningar för VA saknas och där möjlighet att lösa VA genom kommunalt verksamhetsområde är begränsad. Därmed behöver det tydliggöras vilka krav kommunen ska ställa på en enskild anläggning för vattenförsörjning.

10.6.3 Krav på ansökan om skydd av vissa dricksvattentäkter

I 6 e § lagen om allmänna vattentjänster, LAV införs en ny paragraf med rubriken Skydd av vattentäkt.

Länsstyrelsen är positiv till ett förtydligande i LAV avseende behov av att inrätta vattenskyddsområden. Det är dock inte tydligt angivet vad som i 6e § menas med "Om det behövs för att säkerställa ett tillräckligt skydd...". Med den skrivningen kan tolkningen bli godtycklig när eller om det behövs vattenskyddsområden. Det finns myndigheter som menar att ett vattenskyddsområde behövs enbart när vattenkvaliteten i vattentäkten har försämrats, medan andra menar att vattenskyddsområden behövs för alla vattentäkter för att förebygga risk för förorening. Om den tillkommande paragrafen innebär att det ska vara ett formellt krav på vattenskyddsområde för vissa vattentäkter bör det framställas tydligare i lagtexten.

Länsstyrelsen konstaterar att utredningen fokuserar främst på kommunala verksamhetsområden/VA-anläggningar, men vill lyfta att det också finns ett behov av att belysa enskilda vattentäkter/avlopp/dagvattenhantering. Länsstyrelsen efterlyser ett resonemang kring de vattentäkter som ger mer än 10 m³ eller försörjer fler än 50 personer och som inte har kommunalt huvudmannskap, och hur dessa ska hanteras med avseende på vattenskydd.

Länsstyrelsen ser att det finns ett behov av vägledning kring hur enskild vattenförsörjning ska hanteras i plan- och lovärenden. Det behövs tydligare riktlinjer för vilka krav som ska uppfyllas för att en enskild vattenförsörjning ska kunna anses vara långsiktigt hållbar.

Fortsatt hantering

12.5.2 Länsstyrelserna

I avsnittet Länsstyrelserna under kapitlet Konsekvenser för staten föreslås i sista stycket att medel motsvarande en årsarbetskraft per länsstyrelse bör tillskjutas under två år.

Länsstyrelsen bedömer att utredningens förslag är omfattande och kommer att påverka både myndighetens arbete och länet. För att få genomslag av föreslagna lagändringar behövs förutom utvecklad vägledning även långsiktiga resurser till Länsstyrelserna. Det behövs även resurser för länsstyrelsens arbete med vattenförvaltning,

samhällsplanering och för att kunna vidareutveckla myndighetssamverkan.

Då det tar lång tid att arbeta in nya processer, rutiner, samt ta fram vägledning och praxis för berörda myndigheter, behövs det förutom för uppstart av arbetet även medel för förvaltning. Då Gotland är ett område med konstaterade utmaningar kring vattenförsörjning behöver hänsyn tas till detta vid resursfördelning.

Övrigt

10.5 Förenklade strandskyddsregler för att underlätta planändringar

Förslaget innebär att strandskyddet inte återinträder när en ny detaljplan ersätter en gammal detaljplan om ändamålet i detaljplanerna är detsamma.

Länsstyrelsen ser vissa fördelar med föreslagen ändring, främst i form av att behovet av dubbelprovning minskar. Den föreslagna ändringen riskerar dock, med beaktande av lokala förutsättningar, få olika genomslag.

Vidare riskerar gränsdragningsproblem att uppstå med anledning av begreppet/rekvisitet "samma ändamål". Enligt utredningen bör exempelvis en ändring från bostadsändamål (B) till kontor (K) avse "samma ändamål". En sådan åtgärd är dock att betrakta som en ändring till ett "väsentligen annat ändamål" enligt PBL, jmf. 9 kap. 2 § PBL samt RÅ 1985 2:70 och prop. 1985/86:1 sid. 677.

Om förändringar i strandskyddet övervägs bör den föreslagna ändringen belysas i en mer djupgående analys.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Anders Flanking med samhällsplanerare Torun Stening som föredragande. I ärendet har även bitr. enhetschef Elin Sander, länsjurist Martin Fritz och vattenhandläggare Louise Dvizac Bergqvist medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.